

[Strona Główna](#) > ... > [Sprawy Rodzinne I Dziedziczenie](#) > [Prawo Spadkowe](#) > [Prawo Spadkowe](#) > [Germany](#)

Prawo spadkowe

 Niemcy

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

To zestawienie informacyjne zostało opracowane we współpracy z [Radą Notariatów Unii Europejskiej \(CNUE\)](#).

1 W jaki sposób dokonuje się rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (testament, testament wspólny, umowa dotycząca dziedziczenia)?

Testament może zostać sporządzony jako testament własnoręczny (holograficzny) lub jako testament notarialny.

Testament własnoręczny (*eigenhändiges Testament*) może zostać sporządzony wyłącznie przez osoby, które ukończyły 16 lat (§ 2229 ust. 1 niemieckiego kodeksu cywilnego – *Bürgerlichen Gesetzbuchs*, BGB), i musi być napisany w całości – od pierwszej do ostatniej litery – pismem odręcznym oraz opatrzony własnoręcznym podpisem. Testament jest nieważny, jeśli spisano go pismem maszynowym lub komputerowym, gdy brakuje na nim podpisu albo gdy jego treść np. nagrano na taśmie. W takiej sytuacji dziedziczą wyłącznie spadkobiercy ustawowi, chyba że sporządzono inny ważny testament wskazujący innych spadkobierców. Do celów dowodowych przy sporządzaniu testamentu bardzo ważne jest również jego podpisanie pełnym imieniem i nazwiskiem spadkodawcy, aby zapobiec pomyłkom dotyczącym tożsamości autora testamentu. Kolejnymi istotnymi elementami, które powinien zawierać testament, są miejsce i data jego sporządzenia. Jest to ważne, ponieważ nowy testament może unieważnić całość lub niektóre postanowienia wcześniejszego testamentu. W przypadku braku daty na jednym z testamentów lub na obu testamentach trudno jest ustalić, który testament sporządzono później, a zatem który z nich jest ważny.

Małżonkowie lub partnerzy pozostający w zarejestrowanym związku partnerskim (*eingetragene Lebenspartnerschaft*) mogą także sporządzić wspólny testament własnoręczny (*gemeinschaftliches Testament*). Dla jego ważności wymagane jest, aby testament spisany własnoręcznie przez jednego z małżonków albo partnerów lub przez nich oboje został wspólnie podpisany przez oboje małżonków albo partnerów.

Osoby, które chcą być pewne, że przy sporządzaniu testamentu nie zostaną popełnione żadne błędy, powinny zdecydować się na testament notarialny (*öffentliches/notarielles Testament*). Spadkodawca składa wówczas wobec notariusza ustne oświadczenie w sprawie swojej ostatniej woli, a notariusz następnie spisuje to oświadczenie, albo też spadkodawca sam sporządza testament w formie pisemnej i przekazuje go notariuszowi.

W przypadku umowy dotyczącej spadku (*Erbvertrag*) wymagana jest forma aktu notarialnego. Umowa ta jest sporządzana przed notariuszem przy jednoczesnej obecności obu stron.

2 Czy należy ten dokument zarejestrować, a jeżeli tak, w jaki sposób?

Aby uniknąć zagrożenia polegającego na ukryciu, zagubieniu lub zapomnieniu własnoręcznego testamentu spadkodawcy po jego śmierci, zaleca się często (ale nie ma takiego obowiązku) zdeponowanie testamentu w sądzie rejonowym (*Amtsgericht*) lub w specjalnym oficjalnym depozycie. Testament notarialny zawsze przechowywane jest urzędowo, w specjalnym oficjalnym depozycie. To samo dotyczy umowy dotyczącej spadku, o ile jej strony wyraźnie nie wskazały, że nie powinna być przechowywana urzędowo; w takim przypadku umowę

dotyczącą spadku przechowuje notariusz. Przechowywane urzędowo testamenty i umowy dotyczące spadku należy otworzyć po śmierci osoby, która dokonała zawartego w nich rozrządzenia na wypadek śmierci (którą w przepisach prawa nazywa się spadkodawcą – *Erblasser*).

Od 1 stycznia 2012 r. wszystkie dokumenty przechowywane urzędowo rejestruje się elektronicznie w Centralnym Rejestrze Testamentów (*Zentrales Testamentsregister*) prowadzonym przez Federalną Izbę Notarialną (*Bundesnotarkammer*). Rejestruje się wyłącznie dane wymagane do zlokalizowania rozrządzenia na wypadek śmierci (dane identyfikacyjne na potrzeby urzędowego przechowywania – *Verwahrangaben*). W centralnym rejestrze testamentów nie rejestruje się treści rozrządzenia na wypadek śmierci. Dane urzędów, w których przechowuje się rozrządzenia na wypadek śmierci sporządzone przed tą datą, przekazano do tego rejestru.

Federalna Izba Notarialna będąca organem rejestrowym otrzymuje informacje o wszystkich osobach zmarłych w Niemczech na potrzeby otwarcia wszelkich przechowywanych urzędowo rozrządzeń na wypadek śmierci, a następnie informuje depozytariusza o zgonie i powiadamia właściwy sąd spadku (*Nachlassgericht*) o tym, czy i jakie rozrządzenia wpisano do rejestru i gdzie są one przechowywane.

3 Czy istnieją jakieś ograniczenia dotyczące rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (np. zachówek)?

W testamencie można wydziedziczyć najbliższych. Całkowite pozbawienie udziału w spadku żyjącego współmałżonka, dzieci i ich dzieci albo też rodziców zmarłego, którzy dziedziczyliby ustawowo, gdyby spadkodawca nie dokonał rozrządzenia testamentowego, odbierano jednak zawsze jako niesprawiedliwe. To samo dotyczy żyjącego partnera tej samej płci pozostającego ze spadkodawcą w zarejestrowanym związku partnerskim, ze względu na oficjalnie uznane i prawnie ustanowione przyjęcie przez partnerów wzajemnej odpowiedzialności. Dlatego też ustawodawca zapewnia temu ściśle ograniczonemu gronu najbliższych osób tzw. zachówek (*Pflichtteil*). Osoby uprawnione do zachowku mają prawo dochodzić od powołanego w testamencie spadkobiercy świadczenia pieniężnego w wysokości połowy wartości ich ustawowego udziału spadkowego.

Na przykład: Spadkodawczyni pozostawia po sobie męża, z którym pozostawała w ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków (*Güterstand der Zugewinnngemeinschaft*), i córkę. W testamencie spadkodawczyni ustanowiła swojego męża wyłącznym spadkobiercą. Wartość spadku wynosi 100 000 euro. Udział zachowkowy córki wynosi $\frac{1}{4}$ (jej ustawowy udział spadkowy wynosi $\frac{1}{2}$, tak samo jak ustawowy udział męża spadkodawczyni, który pozostawał z małżonką w ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków). Aby określić wysokość roszczenia pieniężnego, udział zachowkowy należy pomnożyć przez wartość spadku w chwili śmierci spadkodawczyni. Córka może zatem dochodzić od męża spadkodawczyni zachowku w wysokości 25 000 euro ($\frac{1}{4} \times 100\,000$ euro).

Spadkodawca nie może uniemożliwić dochodzenia zachowku, jeśli wprawdzie uwzględnił osobę uprawnioną w swoim testamencie, lecz przeznacza jej udział spadkowy, który jest mniejszy niż połowa ustawowego udziału. W takim przypadku uprawniony ma prawo dochodzenia kwoty potrzebnej do uzupełnienia należnego zachowku wynoszącego połowę ustawowego udziału w spadku (roszczenie o zachówek uzupełniający – *Pflichtteilsergänzungsanspruch*).

Na przykład: spadkodawca ustanowił spadkobiercami swoją żonę – z którą pozostawał w ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków – i córkę, zapisując im w testamencie, odpowiednio, $\frac{7}{8}$ i $\frac{1}{8}$ swojego majątku. Wartość spadku wynosi 800 000 euro. Udział zachowkowy córki wynosi $\frac{1}{4}$ (= 200 000 euro). Ponieważ jednak została ona już uwzględniona w testamencie, a jej udział w spadku wyniósł 100 000 euro ($\frac{1}{8}$ z 800 000 euro), ma ona prawo do zachowku uzupełniającego w wysokości brakującej kwoty (100 000 euro).

Roszczenia o zachówek można dochodzić w terminie trzech lat od daty, w której którykolwiek z uprawnionych dowiedział się o śmierci spadkodawcy i o niekorzystnym dla niego rozrządzeniu, nie później jednak niż w ciągu trzydziestu lat po otwarciu spadku.

Spadkobiercy mogą ubiegać się o odroczenie płatności zachowku, jeżeli natychmiastowe zaspokojenie roszczenia byłoby dla nich nadmiernie dotkliwie. W ustawie wskazano jako przykład takiej sytuacji konieczność sprzedania rodzinnego domu. Należy jednak przy tym uwzględnić odpowiednio interesy uprawnionych do zachowku. Odroczenie oznacza, że zachówek nie musi być wypłacony natychmiast. O okresie odroczenia oraz ewentualnym zabezpieczeniu roszczenia o zachówek decyduje sąd w zależności od indywidualnych okoliczności.

4 W przypadku braku rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci – kto jest uprawniony do dziedziczenia i w jakich częściach?

W przypadku braku testamentu lub umowy dotyczącej spadku obowiązuje ustawowa kolejność dziedziczenia.

Zgodnie z niemieckim prawem spadkowym ustawowo dziedziczyć mogą generalnie wyłącznie krewni, a zatem osoby mające wspólnych rodziców, dziadków, pradziadków, ale także jeszcze bardziej oddalonych wspólnych przodków. Powinowaci nie są krewnymi w tym rozumieniu, a zatem z ustawowego porządku dziedziczenia wyłączeni są np. teściowa, zięć, ojczym, pasierbica, spowinowacona ciotka/stryjenka, spowinowacony wujek/stryj itp., jako że spadkodawca nie ma z nimi żadnych wspólnych przodków.

Powstanie więzi rodzinnych może również wynikać z przysposobienia (dziecka), ponieważ w świetle prawa jego efektem jest pełna relacja pokrewieństwa z przysposabiającymi i ich krewnymi, w tym powstanie wszystkich związanych z tym praw i obowiązków. Dlatego też przysposobione dzieci dziedziczą z reguły na takich samych zasadach jak biologiczne dzieci (pewne szczególne uregulowania mogą dotyczyć przysposobienia osób pełnoletnich).

Wyjątek od zasad kolejności dziedziczenia przez krewnych (*Verwandtenerbfolge*) dotyczy małżonków, którym – mimo że zwykle nie są ze sobą spokrewnieni, tzn. nie mają wspólnych przodków – przysługuje własne prawo do dziedziczenia po żonie albo mężu. Rozwiedzionym małżonkom nie przysługuje prawo do dziedziczenia po sobie. O ile spełnione są pewne warunki, zasada ta obowiązuje także w stosunku do par małżeńskich, które jeszcze nie uzyskały rozwodu, ale nie zamieszkują wspólnie.

Zgodnie z prawem spadkowym partnerzy pozostający w zarejestrowanym związku partnerskim mają takie same prawa dziedziczenia jak małżonkowie. Ustawowe prawo dziedziczenia nie obowiązuje natomiast w przypadku innych, nieformalnych związków partnerskich.

Prawo dziedziczenia przysługujące krewnym:

Nie wszystkim krewnym przysługują takie same prawa do dziedziczenia. W ustawie dzieli się spadkobierców ustawowych na poszczególne grupy:

Pierwsza grupa

Pierwsza grupa spadkobierców obejmuje wyłącznie zstępnych zmarłego, tj. jego dzieci, wnuki, prawnuki itd.

Dzieci pozamałżeńskie dziedziczą ustawowo po swojej matce i swoim ojcu, a także po krewnych ze strony matki i ojca. Wyjątek dotyczy sytuacji, gdy śmierć spadkodawcy nastąpiła przed 29 maja 2009 r., a dziecko pozamałżeńskie urodziło się przed 1 lipca 1949 r.

Jeżeli ta grupa najbliższych krewnych obejmuje chociaż jedną żyjącą osobę, do dziedziczenia nie dochodzą żadni dalsi krewni.

Na przykład: spadkodawca ma jedną córkę i liczne grono siostrzeńców i siostrzenic. Siostrzeńcy i siostrzenice nic nie dziedziczą.

Dzieci własnych dzieci (tj. wnuki, prawnuki itd.) zazwyczaj dochodzą do dziedziczenia tylko wtedy, gdy ich rodzice nie żyją albo odrzucili spadek.

Na przykład: spadkodawca pozostawił po sobie córkę i troje wnuków będących dziećmi zmarłego syna. Córka otrzymuje połowę spadku, a wnuki muszą podzielić się drugą połową, która przypadłaby ich ojcu. Każde z wnuków otrzymuje zatem $\frac{1}{6}$ spadku.

Druga grupa

Druga grupa spadkobierców obejmuje rodziców zmarłego, ich dzieci i dzieci tych dzieci, tj. rodzeństwo oraz bratanków/siostrzeńców i bratanice/siostrzenice spadkodawcy. Także w tym wypadku obowiązuje zasada, że dzieci rodziców spadkodawcy dziedziczą wyłącznie wówczas, gdy rodzice ci już nie żyją. W takim przypadku dziedziczą one udział spadkowy swojego zmarłego ojca albo swojej zmarłej matki.

Krewni z drugiej grupy dochodzą do dziedziczenia dopiero wówczas, gdy nie ma krewnych należących do pierwszej grupy.

Na przykład: spadkodawca pozostawia po sobie siostrzenicę i siostrzeńca. Jego siostra i rodzice zmarli wcześniej. Siostrzenica i siostrzeniec dziedziczą zatem po $\frac{1}{2}$ spadku.

Trzecia grupa i dalsze grupy

Trzecia grupa obejmuje dziadków, ich dzieci oraz dzieci tych dzieci (wujostwo, stryjostwo, kuzynów itp.), natomiast czwarta grupa – pradziadków, ich dzieci oraz dzieci tych dzieci itd. Porządek dziedziczenia opiera się zasadniczo na takich samych zasadach jak w przypadku wcześniejszych grup, z tym że począwszy od czwartej grupy w miejsce zmarłego potomstwa dziadków nie wstępują już ich zstępni; do spadku dochodzą wówczas wyłącznie najbliżsi krewni pozostali przy życiu [następuje zmiana z kolejności dziedziczenia według parantel (*Erbfolge nach Stämmen*), polegającej na przechodzeniu w dół wzdłuż linii pokrewieństwa do chwili znalezienia spadkodawcy, na kolejność dziedziczenia według stopnia pokrewieństwa (*Gradualsystem*), polegającą na identyfikacji najbliższego krewnego w oparciu o grupy dziedziczenia].

Zawsze obowiązuje następująca zasada: jeśli przy życiu pozostaje choćby jeden krewny z wcześniejszej grupy, wyłącza on z dziedziczenia wszystkich potencjalnych spadkobierców z dalszej grupy.

Współmałżonkowie i zarejestrowani partnerzy:

Pozostały przy życiu współmałżonek lub zarejestrowany partner dziedziczy ustawowo (niezależnie od ustroju majątkowego) $\frac{1}{4}$ spadku w zbiegu ze zstępnymi i $\frac{1}{2}$ spadku w zbiegu z krewnymi z drugiej grupy (tj. rodzicami, rodzeństwem, bratankami/siostrzeńcami oraz bratanicami/siostrzenicami spadkodawcy) lub w zbiegu z dziadkami.

Jeśli małżonkowie lub zarejestrowani partnerzy pozostawali w ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków (ustrój ten obowiązuje zawsze wtedy, gdy w małżeńskiej umowie majątkowej nie uzgodniono innego ustroju majątkowego), wskazany powyżej udział spadkowy wzrasta o $\frac{1}{4}$. Na takich samych zasadach dziedziczy zarejestrowany partner.

Pozostały przy życiu małżonek lub zarejestrowany partner dziedziczy spadek w całości, jeśli nie ma krewnych z pierwszej lub z drugiej grupy ani też dziadków.

Na przykład: spadkodawca pozostawia po sobie żonę – z którą pozostawał w ustroju rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków – i rodziców. Żona otrzymuje $\frac{3}{4}$ ($\frac{1}{2} + \frac{1}{4}$) spadku, a każde z rodziców – jako spadkobiercy należący do drugiej grupy – po $\frac{1}{8}$ spadku. Dodatkowo żona otrzymuje (w zbiegu z krewnymi z drugiej grupy albo w zbiegu z dziadkami) tzw. „duży przedwziatek” (*Großer Voraus*), który obejmuje rzeczy przynależne do gospodarstwa domowego oraz prezenty z okazji zawarcia małżeństwa (jeśli pozostający przy życiu współmałżonek dziedziczy w zbiegu z krewnymi z pierwszej grupy, rzeczy te należą mu się wyłącznie wówczas, gdy potrzebuje ich do prowadzenia stosownego gospodarstwa).

Ustawowe dziedziczenie Skarbu Państwa:

W przypadku braku małżonka albo zarejestrowanego partnera i niemożności znalezienia krewnych spadkodawcy po zmarłym dziedziczy Skarb Państwa. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za zobowiązania zaciągnięte przez spadkodawcę ogranicza się zawsze do wysokości uzyskanego spadku.

Więcej informacji, w tym na temat rozrządzeń na wypadek śmierci, prawa do zachowku i dziedziczenia ustawowego, można znaleźć w broszurze Federalnego Ministerstwa Sprawiedliwości poświęconej sprawom spadkowym „*Erben und Vererben*”, która jest dostępna online – wyłącznie w języku niemieckim – pod adresem https://www.bmjv.de/SharedDocs/Publikationen/DE/Broschueren/Erben_Vererben.pdf?__blob=publicationFile&v=14.

5 Jaki organ jest właściwy:

5.1 w sprawach dziedziczenia?

Organem właściwym do spraw spadkowych jest zwykle sąd spadku przy sądzie rejonowym właściwym dla ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy w Niemczech.

5.2 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu spadku?

Spadek odrzuca się poprzez złożenie oświadczenia wobec sądu spadku; oświadczenie to należy złożyć do protokołu sądu spadku lub w formie dokumentu poświadczonego przez notariusza (zob. szczegółowe informacje w pkt 8 poniżej).

Oświadczenie o przyjęciu spadku nie wymaga żadnej określonej formy ani odebrania przez adresata. Jeśli spadek nie zostanie odrzucony w przewidzianym terminie, uznaje się, że został przyjęty.

5.3 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zapisu?

Zapis testamentowy przyjmuje się albo odrzuca poprzez złożenie oświadczenia wobec osoby obciążonej wykonaniem zapisu. Może nią być spadkobierca (*Erbe*) lub zapisobiorca (*Vermächtnisnehmer*) – wówczas jest to tzw. dalszy zapis (*Untervermächtnis*).

5.4 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zachowku?

Niemieckie prawo spadkowe nie przewiduje oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu zachowku.

6 Proszę krótko opisać postępowanie spadkowe na podstawie prawa krajowego, w tym dział spadku i podział składników majątku (w tym informacje, czy postępowanie spadkowe jest wszczynane z urzędu przez sąd lub inny właściwy organ)

Otwarcie testamentu:

rozrządzenie na wypadek śmierci przedłożone w sądzie spadku lub odebrane z miejsca, w którym było przechowywane, podlega oficjalnemu otwarciu w sądzie spadku po śmierci spadkodawcy. Spadkobiercy są oficjalnie powiadamiani o otwarciu testamentu.

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku:

postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku (*Erbschein*) jest wydawane przez sąd spadku i wskazuje ono osobę będącą spadkobiercą, zakres jej prawa dziedziczenia oraz, w stosownych przypadkach, zarządzenia dotyczące dalszego spadkobrania lub wykonania testamentu. Zgodnie z niemieckim prawem spadkowym spadkobiercy natychmiast stają się następcami prawnymi spadkodawcy, czyli co do zasady wstępują we wszystkie jego prawa i obowiązki (zasada sukcesji pod tytułem ogólnym lub sukcesji uniwersalnej aktywów – *Gesamtrechtsnachfolge*). Stwierdzenie nabycia spadku może zawierać jedynie informacje o spadku, udziale spadkobiercy oraz o wszelkich ograniczeniach dotyczących rozrządzenia na mocy prawa spadkowego; nie można w nim wymienić poszczególnych aktywów. Wykaz poszczególnych składników majątku nie jest potrzebny, ponieważ gdy spadkobierców jest więcej niż jeden, są oni automatycznie uznawani za współwłaścicieli masy spadkowej, którzy wspólnie wchodzić we wszystkie prawa i obowiązki spadkodawcy. Stwierdzenie nabycia spadku wydaje sąd spadku na odpowiedni wniosek. We wniosku należy wykazać prawidłowość danych wymaganych na mocy ustawy albo złożyć oświadczenie pod przyrzeczeniem (*eidesstattliche Versicherung*) dotyczące prawidłowości danych. Oświadczenie pod przyrzeczeniem może zostać złożone przed notariuszem lub przed sądem (o ile prawo danego kraju związkowego nie powierza tego zadania wyłącznie notariuszom).

Wydawanie europejskiego poświadczania spadkowego:

w ustawie o międzynarodowym zarządzaniu testamentami (*Internationale Erbrechtsverfahrensgesetz, IntErbRVG*) określono procedury mające zastosowanie do europejskiego poświadczania spadkowego. Europejskie poświadczanie spadkowe to zaświadczenie stwierdzające nabycie spadku, które jest ważne w niemal wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej (z wyjątkiem Irlandii i Danii). Wydaje się je również na wniosek sądu

spadku w formie aktu notarialnego o ograniczonym terminie ważności. Głównym celem tego poświadczenia jest uproszczenie postępowania spadkowego w UE. Ze względu na zasadę sukcesji pod tytułem ogólnym, w europejskim poświadczeniu spadkowym sporządzonym zgodnie z prawem niemieckim, obok wszystkich praw i obowiązków spadkodawcy, nie wymienia się poszczególnych składników majątku (więcej informacji można znaleźć powyżej, w sekcji dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku). Jeżeli w chwili śmierci spadkodawcy przysługiwało mu prawo związane z nieruchomością znajdującą się w innym państwie członkowskim, zgodnie z prawem niemieckim w europejskim poświadczeniu spadkowym stwierdza się, że wszystkie prawa i obowiązki związane z tą nieruchomością przechodzą niezwłocznie i bez wyjątku na spadkobierców ustawowych. Nie jest konieczne, ani nawet możliwe, wykazywanie w europejskim poświadczeniu spadkowym szczegółów nieruchomości przy przenoszeniu ich własności.

Dział spadku:

w sytuacji gdy spadek przypada wielu spadkobiercom, stają się oni współspadkobiercami (tzw. *Erbengemeinschaft*) i powstaje pomiędzy nimi wspólność majątku spadkowego. Współspadkobiercy mogą rozporządzać przedmiotami należącymi do spadku, np. sprzedać niepotrzebny już samochód spadkodawcy, wyłącznie wspólnie. Także zarządzanie spadkiem wymaga współdziałania spadkobierców. Wspólne wykonywanie praw i obowiązków spadkowych następuje często z trudnością, zwłaszcza gdy spadkobiercy mieszkają w dużej odległości od siebie i nie mogą dojść do porozumienia. Ta „przymusowa wspólnota” (*Zwangsgemeinschaft*) jest zazwyczaj uciążliwa i co do zasady każdy spadkobierca może zażądać jej zniesienia w drodze rozliczenia wspólnoty majątkowej (tzw. *Auseinandersetzung*) współspadkobierców. Najważniejszym wyjątkiem jest sytuacja, w której spadkodawca zastrzegł w testamencie, że działu spadku nie wolno dokonać przez określony czas, np. aby utrzymać działalność rodzinnego przedsiębiorstwa.

Jeśli spadkodawca wyznaczył wykonawcę testamentu, zadanie dokonania działu spadku spoczywa na nim. W przeciwnym razie dział spadku jest obowiązkiem spadkobierców. Mogą przy tym korzystać z pomocy notariusza. Jeśli spadkobiercy nie są w stanie dojść do porozumienia pomimo mediacji notariusza, jedynym rozwiązaniem jest wniesienie powództwa cywilnego.

7 W jaki sposób i kiedy dany podmiot staje się spadkobiercą lub zapisobiercą?

Informacje na temat ustawowego porządku dziedziczenia znajdują się powyżej w pkt 4.

Jeśli zmarły pozostawił testament, jest on nadrzędny w stosunku do przepisów dotyczących ustawowego porządku dziedziczenia. Dziedziczą wówczas wyłącznie te osoby, które zostały wskazane w testamencie, o ile spadkodawca dokonał w testamencie rozrządzenia całym swoim majątkiem. Informacje na temat osób uprawnionych do zachowku znajdują się w pkt 3 powyżej.

Z chwilą śmierci spadkodawcy spadek przechodzi z mocy ustawy na spadkobiercę lub spadkobierców (zasada automatycznego nabycia spadku – *Grundsatz des Vonselbsterwerbs der Erbschaft*). Spadkobiercy mogą jednak odrzucić spadek (zob. pkt 8 poniżej).

Spadkodawca może także dokonać zapisów testamentowych, np. przeznaczyć określonym osobom konkretne przedmioty lub kwoty pieniędzy. Zapisobiorcy nie są spadkobiercami, ale mają prawo domagać się od spadkobiercy lub spadkobierców wydania z masy spadkowej przedmiotu zapisu wskazanego w testamencie (zob. pkt 5.3 powyżej).

8 Czy spadkobiercy odpowiadają za długi spadkowe, a jeżeli tak, na jakich warunkach?

Odrzucenie spadku:

spadkobiercy nie odpowiadają za długi spadkowe (*Nachlassverbindlichkeiten*), jeśli odrzucili spadek w przewidzianym terminie. Oświadczenie o odrzuceniu spadku należy złożyć w sądzie spadku z reguły w ciągu sześciu tygodni od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o otrzymaniu spadku oraz podstawie do uznania go za spadkobiercę. Oświadczenie to składa się do protokołu w sądzie albo w formie dokumentu poświadczonego

przez notariusza. Jeśli chodzi o tę ostatnią formę oświadczenia, wystarczające jest przesłanie listu o odpowiedniej treści, ale wymagane jest notarialne poświadczenie podpisu spadkobiercy. Decyzja o odrzuceniu albo przyjęciu spadku jest, co do zasady, wiążąca.

Odpowiedzialność w przypadku przyjęcia spadku:

przyjmując spadek, spadkobiercy niejako wchodzą w miejsce spadkodawcy w stosunkach prawnych. Oznacza to, że dziedziczą także długi, za które co do zasady odpowiadają także własnym majątkiem.

Spadkobiercy mogą jednak ograniczyć odpowiedzialność za odziedziczone długi do wartości masy spadkowej (*Erbmasse*). Ewentualni wierzyciele zmarłego mogą się wówczas zwracać z roszczeniami do masy spadkowej, ale własny majątek spadkobierców jest zabezpieczony przed roszczeniami. Spadkobiercy mogą zapewnić sobie takie ograniczenie odpowiedzialności, występując do sądu spadku o zarząd spadkiem (*Nachlassverwaltung*) albo składając wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności spadku (*Nachlassinsolvenzverfahren*) do sądu rejonowego jako sądu właściwego w sprawach dotyczących niewypłacalności.

Jeśli wartość spadku nie wystarcza na pokrycie kosztów zarządu spadkiem albo postępowania w sprawie niewypłacalności, spadkobiercom pozostaje jeszcze inna możliwość uzyskania ograniczenia odpowiedzialności. W przypadku zgłoszenia roszczeń przez wierzyciela spadkobiercy mogą powołać się na niewystarczalność spadku na pokrycie długów spadkowych (*Dürftigkeit des Nachlasses*). Spadkobiercy mogą następnie odmówić spłacenia długów spadkowych, które przekraczają wartość spadku. W takim przypadku muszą jednak wydać posiadany spadek wierzycielom.

Aby zapobiec sytuacji, w której spadkobiercy dowiadują się niespodziewanie o odziedziczonych długach, wystarczy przeprowadzić tzw. postępowanie wywoławcze (*Aufgebotsverfahren*), polegające na tym, że spadkobiercy zwracają się do sądu spadku o wezwanie wszystkich wierzycieli spadkodawcy, aby w określonym terminie zgłosili sądowi swoje roszczenia. Jeśli wierzyciel uchybi terminowi zgłoszenia swoich roszczeń, musi zadowolić się tym, co zostanie ze spadku po spłacie wszystkich należycie zgłoszonych wierzytelności. Postępowanie wywoławcze daje także spadkobiercom możliwość zorientowania się, czy konieczne jest oddanie spadku w zarząd sądowy na wniosek o zarząd spadku lub stwierdzenie niewypłacalności spadku.

9 Jakich dokumentów/informacji wymaga się zazwyczaj w celu zarejestrowania nieruchomości?

Zgodnie z zasadą automatycznego nabycia (*Vonselbsterwerbs*, zob. pkt 7) spadkobierca właściciela gruntu nabywa własność tego gruntu z chwilą śmierci spadkodawcy. W tej sytuacji księga wieczysta będzie niezgodna ze stanem faktycznym, ponieważ spadkodawca nadal będzie figurował jako właściciel. Aby spadkobierca właściciela nieruchomości mógł również zostać formalnie wpisany do księgi wieczystej jako jej właściciel, należy złożyć wniosek o sprostowanie treści księgi wieczystej (*Berichtigung des Grundbuchs*) wraz z dowodem potwierdzającym niezgodność księgi wieczystej ze stanem faktycznym. Aby wnieść o sprostowanie księgi wieczystej po śmierci wpisanego do niej właściciela, wnioskodawca musi zatem przedstawić urzędowi prowadzącemu księgę wieczyste dowody na to, że uzyskał status spadkobiercy.

W ściśle uregulowanym postępowaniu wieczystoksięgowym dowody te można przedstawić wyłącznie poprzez przedłożenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub europejskiego poświadczenia spadkowego, w którym wnioskodawca jest wskazany jako spadkobierca.

Jeśli porządek dziedziczenia opiera się na rozrządzeniu na wypadek śmierci zawartym w dokumencie urzędowym (testament notarialny, umowa dotycząca spadku), urzędowi prowadzącemu księgę wieczyste wystarczy przedłożyć odpowiednie rozrządzenie i protokół jego otwarcia. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku ani europejskie poświadczenie spadkowe nie są wówczas wymagane.

Jeżeli przedmiotem zapisu testamentowego jest grunt, nie dochodzi do automatycznego nabycia własności zgodnie z niemieckim prawem spadkowym. W związku z tym, na mocy prawa niemieckiego, zapisu testamentowego także nie odnotowuje się ani w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku ani w europejskim poświadczeniu spadkowym. Zapisobierca może jednak zażądać od spadkobiercy przeniesienia na niego prawa własności gruntu. W celu nabycia własności należy przedstawić akt notarialny, który musi wykazywać przeniesienie własności przedmiotowego gruntu ze spadkobiercy na zapisobiercę. Jeśli zastosowanie ma

zagraniczne prawo spadkowe, na przykład dlatego, że spadkodawca miał ostatnie miejsce zwykłego pobytu za granicą i nie dokonał wyboru prawa właściwego, przedstawienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub europejskiego poświadczenia spadkowego może wyjątkowo wystarczyć, nawet jeżeli rozrządzenia dokonano wyłącznie w drodze zapisu testamentowego. W zależności od sytuacji konieczne mogą być także dodatkowe dokumenty. I tak na przykład, aby można było dokonać wpisu spółki handlowej jako spadkobiercy, należy przedstawić dowód potwierdzający pełnomocnictwo (np. wyciąg z rejestru handlowego).

9.1 Czy wyznaczenie zarządcy jest obowiązkowe czy obowiązkowe na wniosek? Jeżeli jest to obowiązkowe lub obowiązkowe na wniosek, jakie czynności należy podjąć?

Zgodnie z niemieckim prawem spadkowym zarząd spadkiem służy obronie przed egzekucją z własnego majątku spadkobiercy. Sąd spadku ustanawia zarząd spadkiem wyłącznie na wniosek uprawnionej osoby (spadkobiercy, wykonawcy testamentu, wierzyciela spadku, nabywcy spadku, dalszego spadkobiercy). Sąd ustanawia zarząd spadkiem na wniosek wierzyciela spadku wyłącznie wówczas, gdy istnieje powód, by sądzić, że istnieje ryzyko, że wierzyciele nie zostaną spłaćeni ze spadku ze względu na zachowanie spadkobiercy lub jego sytuację finansową.

Zarządca spadku to organ powołany oficjalnie do zarządzania masą majątkową innej osoby, który może pozywać i być pozywanym w sporach prawnych dotyczących zarządu spadkiem. Zarządzając cudzym majątkiem, zarządca spadku wykonuje czynności we własnym imieniu, uwzględniając przy tym interesy wszystkich zainteresowanych stron (zarówno spadkobierców, jak i wierzycieli). Zarządzanie spadkiem, do którego jest zobowiązany i uprawniony, służy nie tylko utrzymaniu i pomnożeniu wartości spadku, ale przede wszystkim zaspokojeniu wierzycieli masy spadkowej. Głównym zadaniem zarządcy spadku jest spłata długów spadkowych z majątku spadkowego.

9.2 Kto jest uprawniony do wykonania rozrządzenia na wypadek śmierci lub zarządzania masą spadkową osoby zmarłej?

Oprócz samych spadkobierców, zarządcy ustanowionego w przypadku niewypłacalności spadku (zob. pkt 8 powyżej) i wykonawcy testamentu (zob. pkt 9.3 poniżej), odpowiednie uprawnienia może otrzymać także kurator spadku (*Nachlasspfleger*).

Sąd spadku ustanawia kuratelę (*Nachlasspflegschaft*) nad spadkiem z urzędu, jeśli zachodzi taka potrzeba w sytuacji, gdy nieznana jest tożsamość spadkobiercy albo gdy nie wiadomo, czy przyjął on spadek. Celem kurateli nad spadkiem jest zabezpieczenie oraz zachowanie spadku i służy ona interesom nieznanym spadkobierców.

Sąd spadku określa zakres kompetencji kuratora spadku stosownie do potrzeb. Kompetencje te mogą być bardzo szerokie albo ograniczać się wyłącznie do zarządzania pojedynczymi przedmiotami należącymi do spadku. Najczęściej kuratorowi spadku powierza się zadanie odszukania nieznanym spadkobierców oraz zabezpieczenia i zachowania spadku.

Co do zasady kuratela nad spadkiem nie służy zaspokojeniu wierzycieli spadku, ponieważ zarządza się ją przede wszystkim w celu ochrony interesów spadkobierców. Na zasadzie wyjątku, kurator spadku może regulować wierzytelności spadkowe ze środków wchodzących w skład spadku, jeśli zadanie to wchodzi w zakres prawidłowego zarządzania spadkiem i jego zachowania albo jeśli zapobiega szkodom, w szczególności ma na celu uniknięcie kosztów niepotrzebnych sporów prawnych.

9.3 Jakie uprawnienia przysługują zarządcy?

Spadkodawca może wyznaczyć osobę lub osoby, które będą pełnić funkcję wykonawcy lub wykonawców testamentu w rozrządzeniu na wypadek śmierci. Może on także upoważnić osobę trzecią, wykonawcę testamentu lub sąd spadku do wyznaczenia osoby lub osób, które będą pełnić funkcję wykonawcy lub wykonawców testamentu. Obowiązki wykonawcy testamentu rozpoczynają się z chwilą przyjęcia tej funkcji przez wyznaczoną osobę.

Zgodnie z przepisami ustawowymi do obowiązków wykonawcy testamentu należy wykonanie rozrządzeń testamentowych spadkodawcy. W przypadku większej liczby spadkobierców przeprowadza on rozliczenie wspólnoty majątkowej współspadkobierców.

Wykonawca testamentu zarządza spadkiem. Jest on w szczególności uprawniony do objęcia spadku w posiadanie i do rozporządzania przedmiotami wchodzącymi w skład spadku. Spadkobiercy nie mogą rozporządzać przedmiotami spadkowymi, które podlegają zarządowi sprawowanemu przez wykonawcę testamentu. Wykonawca testamentu ma też prawo zaciągać zobowiązania obciążające spadek, o ile jest to konieczne do prawidłowego nim zarządzania. Wykonawca testamentu może dokonać nieodpłatnego rozrządzenia wyłącznie wówczas, gdy za takim rozrządzeniem przemawiają względy obyczajności albo obowiązek moralny.

Spadkodawca ma jednak możliwość dowolnie ograniczyć uprawnienia wykonawcy testamentu w stosunku do uprawnień przewidzianych w ustawie. Może także wskazać okres, podczas którego wykonawca testamentu ma pełnić swoją funkcję. Spadkodawca może na przykład zawęzić zadania wykonawcy testamentu wyłącznie do spraw spadkowych i do rozliczenia wspólnoty majątkowej współspadkobierców w krótkim horyzoncie czasowym. Spadkodawca może też jednak zdecydować w testamencie albo umowie dotyczącej spadku, że wykonawca testamentu powinien pełnić swoją funkcję przez czas nieokreślony (*Dauervollstreckung*). Stałe wykonywanie testamentu można zarządzić zasadniczo na okres nie dłuższy niż 30 lat, licząc od śmierci spadkobiercy. Spadkodawca może jednak zarządzić, że wykonywanie testamentu należy kontynuować do śmierci spadkobiercy lub wykonawcy testamentu albo do wystąpienia innego zdarzenia dotyczącego spadkobiercy lub wykonawcy testamentu. W takim przypadku wykonanie testamentu może trwać nawet dłużej niż 30 lat.

10 Jakie dokumenty zgodnie z prawem krajowym są zazwyczaj wydawane w toku i na koniec postępowania spadkowego, by poświadczyć status i prawa beneficjentów? Czy mają one szczególny skutek dowodowy?

Aby potwierdzić prawo dziedziczenia, wymagane jest z reguły przedstawienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub europejskiego poświadczenia spadkowego, np. w sytuacji, gdy spadkobierca chce przepisać na siebie działkę gruntową albo rachunek bankowy spadkodawcy. W przypadku postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub europejskiego poświadczenia spadkowego zakłada się, że spadkobiercami są osoby w nim wymienione oraz że osoby te są związane określonymi w nim ograniczeniami. W stosunkach prawnych przyjmuje się w dobrej wierze, że informacje zawarte w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku lub w europejskim poświadczeniu spadkowym są prawidłowe. Czynność prawna zawarta w dobrej wierze z osobą wskazaną w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku lub w europejskim poświadczeniu spadkowym nie rodzi skutków prawnych, jeżeli po dokonaniu tej czynności informacje zawarte w tym poświadczeniu okażą się nieprawidłowe. Jeśli spadkodawca sporządził testament notarialny (zob. powyżej), nie zawsze jest wymagane przedstawienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub europejskiego poświadczenia spadkowego.

Ta strona internetowa jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

Ostatnia aktualizacja: 13/03/2026

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.